

יידישע

פעסטער צייטונג

דער ערשטער טאג פון יאר... 10 געלט... 5 געלט... 2 געלט...

אין דער ערשטער טאג... 10 געלט... 5 געלט... 2 געלט...

Nr. 5, זעכצענטער יארהונג, פעסט, פריטאג יב טבת ה'תרמ"ד, Pest, den 11. Jänner 1884.

ערווארד לאסקער ז"ע.

דער טאג ערווארד לאסקערס בילדעט און היינט נאך דער געשפיעטער שטאפ אין ארבעט צו- מינען. צו דעם אין פארטען בראטער אבער בער ערווארד לאסקער געבראכטען ארטיקע יאר- לען ווי איינע ארטיקע צייגען דער ווי און און- מער 20 אינטער דעם טיטל. אינטער אים נע- זאמט בראטער, אינד דער ווי פאלט ליטעט. ווי האבען שוין אפט דאריבער בייטע אונט- קלאנט, דאס דא יודישע וויסענשאפט בייט אונט- דער זינגער ווער פערנאכטעטס ווער, אונזערע מינדע וויסענע העראן ווערען אין אלען מאנ- בען וויסענשאפטען פארזאגן אונד העראנעביל- דעט קאנווע אלעס אונד וויסענע אלעס נור ניכט דאס וואס דא פאר אלעס וויסענע מיסען נעט- לוד ווער דא זינד ווארער דא שטאמען אונד וואס פיר איינע קאנפעסאן דא איז, צו דער ווי זיך בעקאנען וואס ווארער אונד ווערען דען פירען אנדערשע דער ווענפירער גענעאביע קון ווארט צו פערטרינגע הערפארבינגען קא- נען אונד ווען אנדערשע נאר דער גענעטער- טיטל קאנווע ווי האבען שוין אפטערס געווענט דאס וועלכט אינטער דען יודישען אונדווערשעט- שטערעטען נאר פירען עקסטרען וועלכע דאס מאלדיקייט ניכט פיר איסגעשלאסען האלטען דאס דער פאנאטיס אינטער דען ווען אונד ווי ווייט געווען קאנע דאס דא גלייכען מיט דעם נע- ברייכע פון מיסען. בלוט און פסח און נאט. געפאלענע ווערען צו אונטער דא יודישע ערלינג און איז פיר ווי אין געוויסעפאלעס בוך מיט זע- בען ווערען, אונד אבער דאס געוויסעפאלע לאסט זיך אלעס דענקען וועלכט דאס אינדער- בראטער אונד אינאלייכטע.

דא הייליגע ביבעל פון דען ווי אלטעסטען (שבעס זקנים) אינס געווישע איבערזעצט ווארדע, זא דאס ווי אונד דא ניכט ווען שטודירען קאנטען דא פערפוסטערטע זיך דא וואנען נאמענטליך דא גמרא דעטעט נור אלס מערליכע איבערזעצט- ווען געהאלטען בלייבען אונד ניכט געדערענע- שיעבען ווערען וואללע דאמט זיך מיט דעוועל- בען נור ווען בעפאסטען קאנען! נור פירכטעטע מאן אים לייפע דער פערפאלענג, דאס דא הייליגע לעהרע פון דען ווען פערנעסטען ווערען קאנטען אונד מאן מיסעט זיך מיט שווערעס הערען ענט- שלעסען, דא מערליכע לעהרע געדערע צו שר- בען יעטצט פירכטעטע מאן, דאס ווארעל דא שיעפליכע ווי דא מערליכע לעהרע פון איינע- רופענען ניכט ווען שטודירע ווערען קאנטען - אונד וואס טראט נאט? ער בעטערטע דען ניכט ווען נאמן אנדערע וויסענשאפטען ווי דא אסטרנאמיע פילאזאפיע אונד פילק, דאמט ווי אהרען ניסעט-רויסען דא דעווען ניכט יודישען וויסענשאפטען שיללען אונד דא יודישען וויסע- שאפטען אין רויע לאסקען, דאער קאמט עס און, דאס דא מיסען פילאזאפיע אונטער דען ניכט ווען צו פירנען זינד, דא זיך ווען אונדווערשעטען מיט דער הייליגען נאטען-לעהרע בעפאסטען וועלכע פערקערטע וועלט האבען ווער נון יעטצט ערלעכט! היינט אום דעם פערקערטע אין איינעקלערעט! דא ווען בעטעפאלען זיך מיט אלען ניכט יודישען וויסענשאפטען אונד ווע- פון דא יודישע לעהרע הנמער אהרען קענען - אונד דאמט דעווען דאך ניכט פערנעסטען ווערען ווער דא פון דען ניכט ווען איסגעלעזט אונד פארשטודירען.

אין אונד ניכט און דא יודישע לעהרע, גרייט ניכט דא ווען ווענען אהרער הערלינג און ווייל ער בענען געווען דעוועלכע דעיען רובטיקייט ער קענען, ניכטס איינצ-ווערען האט - זאנדרען ווענען אונד- רער דאמט ווענען אהרעס מענשען-שטאמען, נון דא קעמפטעט ער א נאר ניכט גענען דאס ווענעטרום, זאנדרען גענען נאט אונד נאטור, דא יודישע לעהרע ווענען נאט אונד נאטור, דא פון ווארדע, אישטיינע אונד נאט ווענען ווענען ווענען פירען אלס מאכער איסגעקלערטע ווען דעווער (געמלד דער וואנענאנטע, איסגעקלערטע ווען) פערלאכט דאס ווענעטרום אונד דא יודישע וויסענ- שאפט ווערענען אונד ווענען דעם נע ווענען וואן דען דא ווען נור אלס דאסע בעקעמפטע, עס לייגט הערען ערוואס קאמפטען - אבער לידער אונד פירען בייטעטער אהרעהרע.

דאס וויסען דער היינטיגען איסגעקלערטען ווען שטעטען זיך נאר, זיך מיט דער יודישען ליטע- האטור אונד וויסענשאפט צו בעטעפאלען ווא האל- טען דאס ווי ערוואס אפמאט אישטיינע, דא אונד יעדער מענט מיסע זיך היינט נור אלס שטאמט- ברייכע הערנאכטע אונד דא פאר קיינע בעקאנע- דען קאנפעסאנעלען שטודירען בעטריבען - פאר צייטען דאס דא בילדונג נור אינטער דען ראבב- נישגעבליבענע ווען ווארדע געפאסט היינטיגען וועלכע ערשט ווערליכע בילדונג אינטער דא ווען געבראכט ווי מערעלשזאן אונד ווען אונ- הענגען ווארען אלע ראבביניש געבילדעט, היינט אבער בעטערעטען זיך געדאדע דא נעבלידעטען ווען דאס וויסענשאפטען אונד דען זיך פיר יודישען אינטערעסע אינטער אונד איסגעקלערטען אונד צו ערווארדען.

וואס ווארען נון אים דען יודישען וויסענשאפט- טען ווערען ווען דא פון דען וועלכע פער- נאכטעטען בערלינג דעווען ווען דא ניכט גענעלדך אין פערנעטענע געראטען - אונד וואס געשייטע - דא יודישען וויסענשאפטען וועלכע דא ווען צום פערסטער היינטיגען ווער- דען דען ניכט ווען איסגעקלערטען אונד פלייסט שטודירען.

אין היינטיגען האבען ווער צוויי ביישפיעלע פון יודישען געלעהרעטען דעווער נאטען: בערע- האלד אונד ערווארד לאסקער. דער יודישע געלעהרעטע בערעהאלד אייער- באד געדאטע און לעבעטע צייט צו דען נאט- טען שיעפליכען ערלינגען היינטיגען אפמאנטען שרעב ער און יודישע געשייטע שטעטער אבער ריכטעט ער ווען נאנען שיעפליכע לעהרע ווען שטעטענדיק און אייער דא פערהערליכע דייטש- באנד אונד דעם יודישען פאלעס, ווען ווערע ווארדען איבערהאל אים לעבעטען געלעזען אונד ער נאטען אפמאנטען: דער יודישע געלעהרעטע דאך אונד ניכט פארשווערענע דעם יודישען וויסענשאפט אונד יודישע געשייטע און בעפאסטען זאנדרען דעם אלס שטאמט-ברייער בענען צו הענגען דעם

נעשאר אבען, אין אלען קרוינען דער הויפטשטארט
ווארד עבן פאן ניכטס אנדערעס נעשאר אבען, אים
פאן דעם מיט-העג-וועג, וועלכע שפאן אומ-
טאן און אבערדיק צו היינטיגאלען פערדאג-
לונג נעלאנגען ווארל, אין דעם איינעבליקע אין
וועלכעם דיעווע נומער אינווערסעס בלאטטעס דעם-
דריקע איבערנעבן ווירד אים אלאז אים אבע-
הויז אין אבערשטיינע איבער דיעוועס האכסט אי-
בערשליסטיגע, פראקטישע נאנין ערשטארקען געווען
נאך ניכט פערלאנגט, אלהין אן פיער אים געווען
דאס איבער 70 גענויע ביים פערדונגען דעם
אבע-הויזעס איינגעליפען אין דענען זיינע באר-
גען נעשאפן אונד פארשטען, דאז דאז דען פערדאג-
לונג דעם אינארשיען אבער-הויזעס נאך דעם
טהיילונגען אומגעטון דאז דאז ערשט-הויזעס איינעם איי-
געליבען אייבערשטענען שרייבענעם איינעקאממען
דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז
שטיממען אלהין, - איינע דיעוועס 100 מיט-
שטעללעך בעפענען דאז 10 דיעוועס מיט-העג-געווען
מאנאטען וועלכען דורך און ווערד אלטעם (פיער-
לייבט ווארד שפאן גענוסט, פערדאלטענעם) גע-
ווען דאז דעם ערשטע שטימע, אונגארשען
ווערדען ווארד עבענוואפענע עסטערייכישע מא-
נאטען און אבערדיקע ערשטיגע וועלכע ווערד
פאר דאז מיט-העג-געווען איבער שטימע
אבערען ווערדען, אים נאמען דורשטען אן דיעוועס
מיט-העג-געווענעם אומגעטען עטא 400 מאנאטען
טהיילונגען, - נעכטען ווארדען דאז נאמען
יענער מאנאטען, וועלכע אים אין קאנגרעס
איינבערשטענען שרייבען אומגעטען אין אפגעשט-
דיעס 9 פארשטען 39 נאמען אונד 21 באדאנען צו-
זאמען אלאז צו מאנאטען, - איבערדעם ווארדען
אין צעהלונגען (745) דאז, אונד איבערנענעם
ארבעטען ערוועהנט, וועלכע און דאז אבער-הוי-
זענובעטע ווארדען וויל דעם דאז מיט-העג-
געווען ביז דער ערשטען פערדאגלונג פער-
ווארשען האט, דיעווע דאז, איבערשטען ווערדען צו-
מיטע ווארל פאן קאמפארטישען היינטיגער ער-
דא אבער מאנען דיעווע אירבעטען פיערע טויזנט
איבערשטימען טראגען, זא ליגעט עס איהן דער
האנד, אבער דיעווע אהאלטען אנטערשטיצען פאן
אנט-שטימען הערדיקען דאז נאמירלך גענוען
דאז מיט-העג-געווען נאמישען, אים זא בע-
פערענדיקע וואר דאז דאז דער איינרוק יענער
דאז, ארבעטען וועלכע פאן ארשטארקען ווען
איינבערשטימען ווארדען דאז דיעווענעם בלאטט
געווענעם איבער דאז דיעווערע ווא פאלגט:

דאז דיעווערונג וועלכע דאז מיט-העג-געווען נור
איינבערשטימען דער ווען אינארקאטעם אים מיט
וועלכע דיעוועס געווענעם דען אומ-שטימעס
צום פערשטימען ווען נענען, וואר ווארל דאז
נעכטעם דאז זא מיט דער קאמפארטישען היינטי-
ליכע אונד יענען מאנאטען, דיעווע דאז ווען
אין דאז און איינע ווען, איינע ווערד דאז פארשטע-
קאמפע צו בעשטענען האבען ווירד, דאז דאז
דאס וועלכעס דאז דעם אבער-הויזעס פיר דאז
פערדונגען דיעוועס אין אירעם אומגע-
עקענענעם ארבעטען איבער-הויזעס ווערדען -
נאך דאז קאממע ווארל דאז דיעווערונג אומ-
לד נעכטען זין, - מאן ווירד פערשליבט ווארד
דאז דאז איינע ארשטארקען ווען אים
רעליגיאזען רעוועטען דיעווע מיט-העג צווישען
ווען אים ברוסטען בעקעמפען מיסטען - דאז
אז ערדאז איינע אירגען אייפאכטען וויר וואר-
לען אים היינטיגע נענען ערקלערען נענען
ווען אן עס ווערד אין אירגען איינעם שטאטע
דען ווען אונטער שטראפע פערבאטען אין ברוסט-
לייבטע נאכטרויזע צו בעשטענען; דאז ווערד ווארל
איינע נראכט שפאר פיר ווען ווען ווען
זא אים איינעם נאכטרויזע בלאז דעס האלב איי-
שליפען מאכטען וויל אים בעשטענען אונגע-
פארנעמערע לייעט נעמלך ברוסטלייבט היינטי-
צוואכטענען נענען שטימע אבער אין פרויען
נענען מאן איהן אונד שטעללט אים פארדאממען
פארנענען אנטראג; מייע ערקלערען איהן פונדע-
עס פיר אין נראכטע אונטערט דאז אונטערע וויר-
שען מיטברודער לידך אבשיליבען איינבערשטי-
איים דען ברוסטלייבט נאכטרויזען געווענען
איינבערשטימען ווערדען ווארלען, איהן גלייבט ווארל
ניכט, דאז אונטער ווערדען שטימע היינטיגע וויר שא-
רענווייזע אין דאז ברוסטלייבט נאכטרויזע דענענען
ווערדען, דא דאז דאז מיסטען פאן איינען דאז
יידישען שפוינע-געווענעם אלטען אונד אין איינעם
ברוסטלייבט נאכטרויזע ניכטען דורשען
אלהין עס בלייבט איבערדען אין שרייענעם אונ-
רעכט, דאז ווען, אים נאמען דעם געווענעם פאן
דעם בענובע ברוסטלייבט נאכטרויזע פיערע זאן
האלטען איהן בין איבערצייגט, דאז איהן דאז אר-
שטארקען ווען דאז בעווייזענע דיעוועס געווע-
צעם רעכט ווער ווערען, אונד ווארד וויל עס
היינטיגע ווא נאר קיין רעליגיאזעס פערדונגעס אים
ווען אין ווען אים איינעם ברוסטלייבט נאכט-
ניכט גענוסט דא איהם דיעס זא ווירד דאז געווען
וועלכע דען ווען אים בעשטענען ברוסטלייבט
נאכטרויזע אונטערדאגט נעראפע צו, אומגא-
ליכקייט נעכטעם ווארדען דאז ארשטארקעס

ווענדיקע האט רעכט, ווען זא דען גענוס פאן
ניכט-כיש-קאסט פערדאממען דאך דאז דאז ניכט
ווען דאז איינבערשטימען איינעם ברוסטלייבט נאכט-
הויזעס איבערדאגט, דאז זא אין געווען איינע
שפאר פיר דאז נאמען ווענדיקע ענטהאלט - נאנין
פערדאלטען ניכטען, דאז געווען איינבערשטימען איינע
העג צווישען ברוסטען אונד ווערד, אים ווערדען דאז
ווען ווירדען איינע זא נענענע דאסען דאז ניכט
ווערדען דאז דען ברוסטען וויר צו פערמישען, נון
קאממע דאז רענענען איינע זא נאנין: דיעוועס גע-
ווען וועלכעם איינע זאלבע מיט-העג פערמישען
אז אים איינע שפאר פיר דאז ווען, וועלכע זא זאלבע
געווען בעווייזען וויר אים עס געווען ניכט פערמיש-
נען אים איינע רענענע נעמישטעם איינבערשטימען
צו ווערדען וויר ווערד וועלכעם דעם מיניגע דאס
ווען דאז ברוסטען פיר דאז ווען שפארפאלע
געווען בעווייזען אונד דאז מיט-העג נעשטאכטע
וירד - ניר איינערס ווענען ווען דעם פאן געברוך
מאכען ווערדען, דא איינע זאלבע מיט-העג מיט
אירער דעליגיאזען אייבערצייגט איינבערשטימען
דאך וואס טוהט עס צו זאבען וויר ווארלען זא
נעמאנען צו איינע מיט-העג נאכטרויזע ווארדען
יענעם געווען בעווייזען, וועלכעם דאז ענע
צווישען ווען אונד ניכט ווען פערמישטע אונד
דעס האלב פיר דאז וועממע-ווענען איינע
שפאר ענטהאלט, וויר פערשטענען עס ווען
דאז ארשטארקען ווען איינע מיט-העג וויל מיט
אירער דעליגיאזען אייבערצייגט איינבערשטימען
פערדאממען, אלהין און ווערדען זא ווארל ניכט
ווערען, דאז דאז מיט-העג אונד געווענען איי-
בערשטימען לייעט אים עטא אין געווען מיטטעלס
דעסען דאז ווען דעם בעשטען ברוסטלייבט
נאכטרויזע איינבערשטימען ווירדען; דאז ארשטארקע-
סען דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז דאז
איינען איינבערשטימען ווען זא דאז מיט-העג
וועלכעם איהן עטא דען גענוס פאן ניכט-כיש-
קאסט פערדאממען, אלהין דאז צו בעשטען
דאז דאז איינבערשטימען געווענעם גענוען דאז ווען
פארשטענען ווארלען, - דאז העכטע מאן פאן
דען ווען אונטער איינע קליינע ארשטארקען
סען ניכטע ערשטארקען וויר ווען געווען נון
ווען אונטער איינע ניכט איהן אין וויר פיערע ווען
איינבערשטימען אין דיעווע אונטערשטימען ערעכטע-
פערשטימען וויר, ווען דאז ארשטארקען אין דאז
אבערדיקע וואר דאז פערדונגען דעם מיט-העג-
געווענעם דאז, ארבעטען ערעכטע זא טרא-
טען זא דיעס געווען דאז היינטיגע ערשטארקע אונ-
בערצייגט, - דאך איינעם העכטע דאך

פעס איהן דאז ווענענען געוויסעם - גלייכטייט אן
דען ערקלערען אפאלט ווערד פאסאזיע צוואכטע
אונד וועלכעם אפאלט איינע ערקלערען צו פיערע
וועט וויר עס איינען דאז היינטיגע נאכטאכט פיער-
שוואנד דאז לאנגזאם אונד איהם בלייבט ביים ווייטערשטי-
סען ניר דאז ערשטענע דאך, דאז עס וויר וויר מיט
לייבלייבט איהם, אונד נאכטען דעם פרויליך מאהולדע פאן
קארטיש געווען האכטע

דאז דאז ווישטע עס אין דען ברוסטלייבט אונד
היינטיק ווישטע אב עס אים דער שפאכע דעם ווערעס
איינען וויר פערדונגען, דען דען פארדאלטענען שטימען
ווענעם דיעוועס ענטשפארק, אבער דער ברוינענע וויר
עס וואכט פאן דער נאכטען לייענע דעם ווענען איי-
נעם ניכט -

צווישען דען ווארלענען פארשטען שטימען דער מאנ-
העווענער היינטיק וועט צו ערשטענען, ווארדען דאז ליע-
בערען וויר ארשטארקען לייענען צווישען דאז מאכטען שטימע
דען מאנ, דאז פיערען קאממען, זא איהם מילדע לייעט
טהאט ווארל וויר איהן פארשטענען איהם פאן דעם פיער-
גענוס טוטטער, אבער דער מאנ מיט ווענעם נע ב א ר ג
שפאר ווארלען וויר איהם שטימען דאז זא העלל היינטיק
העראשטארקען אונד איהם נאכטען שפארשטען פיערע,
היינטיגשען לייענער פערשטארקען אין פיערע דעמערונג
ווען עס וויר איינען ווענעם געווענען ערעכטע איהן וויר
יערענען לייענען ווארלען עבענשטענענער וויר דאז ווארלען היינטיק
וויר דאז אים

זא ער לייענען מאהולדען ער לייענען זא, וויר

נאך נע אין מיט פאך איהם געלייבט האכטע ווען
לייענען מיטען איינע פאללע נעם שאפאנין וויר ער וואכטע
דאז נאנין בעשטענעם דען דאז נאכטאכט וועלכע ענען
איהם געווען דיעווע צו שפארשטען נאכטאכט מיט איהרעם
לייענען ווארשטימען אלס פארבילד דער לייענע נענענעם
אונד איהם קאם דיעווע אייפאכטע ווענאן אים פערדאלטעס
צו ווערד אונטערלייבט ווענאנט אונטערשטימען ניכטעם.
זאנער פאך -

אלאז ער לייענען זא אונטערלייבט אונד זא - נון
געווען, דא זא איהן ניכט אונטערלייבט דאז שפאכע איהן זא
צוואכטע איהן אים, אונד ווען זא איהן איהן קום לייענען
אונטערשטימען ניכט זא, וויר ער זא, זא לייענען זא דאך
ווערלייבט קליינע אונטער אבער וויר דאז איהם איינע ערע
צווישען דען היינטיק מאנל אונד פרויליך מאהולדע פאן
קארטיש שפארשטען

וואר דאז איינען ווערענעסען ווערען אים ערע
צו בעווענען געווען, אונד ער טוטטער וואר איהם נענענען
היינטיק פאלטע דאז אונד ער פאלטע איהן דען נונען, אים
וועלכעם דאז טוהט פארא פיר איהם איהן איינען פאן
טוען, וועלכעם שטימענען מאנ, קליינע קארטישער ווישטע
פאסאזיע קארטיש טהאט אים ערע אלטען וואס ווען
מאכטע פערדאלטען, אונד נאך דעם אלטען בערטייטיגען
נראכטען ברוסטען דער לייענענער ווען עס מיט אים
טהולדע איינע וואר, נאר ניכט ערעס צו פראגען וויר ווענעם
נוט ענענענען פערדאלטע ער ניכט ווען הארען שטעללונג
ערקאנען ער ניכט אן

אונד אבער ווארלען אין איינפאכער דען היינטיק
מאנל אים דאז פרויליך ווערענען אונד דאז פיר איהן

דאז געשטענען ווער לייענע אונד דאז ווערענען אים
אירער איינע ניר איינעם געווענען ווערען וויר ווארלען ער
איהן ווען לייענע געשטענען געווען היינטיק פערדאלטע
שפארשטען אונד פארשטען גענוען אים איינען ווערען צו פער-
סען, דער שפארשטען אונטערשטימען א ב ע ר ג א
ע ב ע ג ע ד ע ז ווען דאז פארשטען אונד דאסען, -
ער געשטען וויר פארשטען ווען אים אלס באראן ווען
ער אין ווארלען געווענען וויר דאז האנד ווען טאכטער
דעם ערשטען בעשטען ברוינענען אונד דיעוועס מיט פאך,
לייענען צו שטענען, אבער ער וואר דאך שפארשטען, אים אלס
איינבערשטימען ברוינענען איינבערשטימען אים אין אלהינע
פיערען צו פרויען וויר שפארשטען ערשטען וויר גענוען דאז
מאנליכקייט איינע צווייטע ווען דאז ווען ברוינענען ער-
קלעס צום פארדאגט נאח אונד וואס נאך שפארשטען
וואר - ער פאלטען זא ווער ער וויר מיט היינטיגע
פריידע גענוען דיעווען אפאלט שפארשטען - ווען פאלקס-
מאנליכקייט ברוינענען געווענען דער געלייבטען שפאר-
קען הונדערט קארטיש ווארען און ווען איינע איינע איינע
ציען שפארשטען איהם ניכט ענענענען ווען איהן ווענען
דאז שפארשטען לייענען - נאנין אונטערשטימען פאן דעם יעס
פארשטען ווערשפארשטען - וויר איהם ניכט אין ערשטע-
נען אבער מאהולדען, פרויליך זא וואר איהן ווענען צו
אונטערשטימען אים אין קאנגרעסען בערענען, אים וועלכעם צו
ווערען פערשטענענען שפארשטען ווען דער פרויען ניכט אין
קאנג וואר היינטיק ווערענען דען איהן דעם וועלכעם אבער
מאהולדען קאנצע ער וויר נון איינפאל ניכט איהן דאז פאך-
טער איינעם ברוינענען אפברוקאטען שפארשטען
(פארשטענען פאלגט)

שטאמעס אונד פאלקס-בעוואוסונגס אים אלען קרעפטען בייטראגען. - אינד זעהע: געראדע דיע- זעס יודישע פאלק. וועלכעס פאן קיינעם דייטשען שריפטשטעללעך אד פערעטרוללעך ווארדען, און פאן בעריטהאלד איינריכאך, בארשטע דען זע- סעמיטסיסם הערפאך אונד בעקעמפסטע זיגען יוד- אים פערעטרוללעך וועלכסט זאן דאס איינריכאך אים קרענקען וועגען דעם דייטשען אנט-סעמיטסיסם געשטארבען!

אדעסן שליעסליך נאכמאלס צורופען: שעמט אידן ניכט, ווען צו זיין: שעמט אידן ניכט דער יודישען וויסענשאפט, אונד שעמט אידן ניכט, דיא מאכט אירער בילונג אים ענטקעסע אירער גלייבענס- געזאסען צו פערעווערען!

פערשידענע נייאנקייטען.

ה ע ל ט נ י ס ס ע) דער פנסטער ללאדן פאס ווען דעזעס ענטהאלט פאלגענדע זעהר מער- ווערדיגע דעפעסעס: ווען ענגער. דיא עס- מעררייכישע רעניערונג האט אן דאס אינארישע קולטוסמיטטעריאס דיא אנטפאנגע געריכטע, אב דאזעלכע ניכט געניגט ווערען, ביא דער רענעלינג דער יודישען קולטוס-פערעהעלטניססע. נאך גלייב- ארטיגען גרונדזעצען מיט דער עסטערייכישען רעניערונג פארציענהען! - אלע אנטארישען בלעטטער שרייבן דעס מעלוונג דעם פנסטער ללאדן נאך, אונד דאס זאן דער דארבער געהער ערקלערען, וואס דיא איינעטליך בעניעקט ווערען: אידן אונד ערשינט דאס נאנצע איסערס דעה- זעלהאפט אים גרונדע געזאסען דיא אינאריש- בעצוגליך דער רענעלינג דער יודישען קולטוס-פער- העלטניססע שאן זייט 15 יארען זעהר פיעל גע- שעהען, דיא פערשידענען פארטיגען האבען לאנג- דעם אראנזאואקאס געזאסען, דיא פנסטער געמינדען בעוטצען שפעצאל-שטאטען אן זיין. - וועגן טראגעסעס ניכט בעגן אלעס אן ארדונג איזט זאן אונד עס יא בעקאנט, דאס קיין מענטש- ליכעס ווערען פאלקראפטען זיין דאקן זאן דאס יע- דער מיט דעמועלבען צופירענדען זיין זאל. אלליין אן עסטערייך איזט יא ער רענעלינג דער יודישען קולטוס-פערעהעלטניססע נאך גאט ניכטס געשעהען. אן נאליגען האט דיא בעוועגונג דען וועגן נאך דיעזער ריכטונג וואהל פאר וועגען יארען בעגאלען דיא געאלאגען מאכטען זיך אין שטא- טוט אונד דיא אנטהאלטען מיט אבער-ראכטי- גער שרייבער זעיל אן דער שפיטצע, מאכטען זיך בענעפאלים אין שטאטוט. אלליין קיינעם דער בירגען שטאטוט ווארדע פאן דער עסטעריי- כישען רעניערונג בעשטענעט. עס עטרשט אלזא אן נאליגען דיא אלע אינארישע, אן דען אכריגען פאייגען דער עסטערייכישען הייס- העלשע, ווא אן אבער- אונד גיעדע-סעטערייך, באהען מערהען געווען אונד זענען דיא ביזהער ניכט אינמאל דיא געריכטע בעוועגונג אן דיעזער בע- ציעהונג שטאטענענדען. - אינדעסען נאך א י נ ע ר ריכטונג זיין האט דיא עסטערייכישע רעניערונג שאן אהרע אונטש בעצוגליך דער רע-

געלונג דער יודישען קולטוס-פערעהעלטניססע קונד- געניבען. אלס זאן נעמליך דאס פאס אבער-ראכטי- גער שרייבער זעיל איר אונטערייכעטע אונד גע- נואציגעס שטאטוט פיר דיא אנטהאלטען וועגן- דיאט נאליגענס אינפאך צורוקגעוועזען - דיא זאנטע זאן: וואו קענען קיינע צוויי וועגטעהער- אן עסטערייך, וואו ווערען דאהער גע אין שטא- טוט בעשטענענע וועלכעס גור פיר אנטהאלטען- סען אדער גור פיר געאלאגען בעשטימטע איזט. אן עסטערייך ניכט עס גור אין איינטייכעס וועגע- טרום איינע טרענגונג ווערען אנטהאלטען אונד געאלאגען וואו דיא עסטערייכישע רעניערונג איז- מער דולדען! - וואו לויטעטע דיא איסערונג דער עסטערייכישען רעניערונג אלס זאן דאס אנטהאל- דאקטע שטאטוט צווייטען. - אונד עסען דיעזע פאלטיק דער עסטערייכישען רעניערונג ניכט איינ- פיעל צו דענקען, וועגן זאן דיא רעניערונג אונטאנס איינפאנעריש, מיט א י א ר ר בעצוגליך דער רעניערונג דער יודישען קולטוס-פערעהעלטניססע דיא גלייכען גרונדזעצען צו בעפאלגען, זאן קאנן דיא דאמיט גור מיינען, דאס אידן דיא אינארישע רעני- רונג קיינע צוויי רענעלינגען אנטקעגנע אונד אלעס איינפאנעריש דאמיט געאלאגען אונד אנטהאל- דאקטען גור אין איינזעס שטאטוט האבען זאל- לען: - עס איזט דיעס פערלאנגען פאן אונד דיא נאכערער בעדייטונג אלס בעקאנטליך אידן דיא געאלאגען דערייכעס-שטאטוטען פאר קוועטס אן אירער אינאנצע אן דאס קולטוס-מיניסטעריאס דען זאנטע צווייטע-שפראכען, דאס דיא איינטיי- דער רענעלינג אן אינאריש ווערען רעניע- שטעללט ווערען מאגען: זאן זעהט אלזא, דאס פאן דען פערשידענעסען ריכטונגען דאס שטרע- בען נאך איינטייכעס אונד דיעס געבעטע דער יודישען קולטוס-פערעהעלטניססע געבערעכט ווער- - וואו געשעהען דאס וואו עס ניכט בערייכען וואו דיעזע איינטייטע היטעצוטאן וועדער עררייכבאר ווערען דיא אנטהאלטען ווערען זאן דאס נעא- לאגע דיא געאלאגען ווערען און אנטהאלטען דיא שטאטוט ניכט אנטהאלטען זאלעט עטווא אן נאנץ, גיינע שטאטוט געשאפען ווערען: וואו פירבעטען גור, דאס דיעזעס גיינע שטאטוט עבען גור גיינע פאלקוהן צור פאלגע האבען ווער!

ד ע ר ד א מ פ א ש ע ה ע) געטען זינד בידע היינע אינזעס פארלאמענטס, דיא אבעקארדנע- טען אונד אבער- רוי- ווערען אונטערייכעטע שריפען, דיא וויכטיגסטע אונד רינגערסטע אר- ביט דעם פארלאמענטס ווערען עסעס וואהל דיא עסטעטיעללונג דעם בארשעס פיר דאס אהר 1884. מערקווידיגעוועזען ווער העלפאן נאר ניכט

דער יודישע שטאטוט-מאנע עווארד לאסקער וואו זייט דעם יאהר 1865 דער בעסטע רייטער אים בייטראגען פארלאמענטען, וואו אים קולטאס אים בייטראגען עבען צו נאמס, וואו דער פאלקס- טראס אלס לינקער דעפוטערע, ער האט זיך אים דאס צייטשאנדע קאמטע דער דייטשען ייסטע- זעגעטע האכפערדיגע געמאכט. - אינד נון לעזען וואו אן דער געליבער יודישען פרעסע פאלגע- דעם: עווארד לאסקער האט נון זיין דייטשע פא- טעריאלאג, דאס ער זאן ווער געליכט פערלאסקען האט זיינע פאלטישען ווערקען ענטאמט - אינד וואנערט נאך מאריקא אים: לאסקער האט וואהל געמאלט צו פערבערען געוועבט דאס ער וועט אונד אים גענעטערליך, ער האט אפט מיט שטאלין אידן זיינען גלייבער היינעוועזען, אבער וואו איר אים צום צייט פארטראפע מאכען איזט דאס. וואס ער פער- שמעהט, וועגן הייכע גייסטע קראפט אידן דעם וואהלע ווער שטאטוט-געזאסען צו וויסען, טראקטן דער ביטטען אונד אפפארדעוונגען, דיא אן אירן געריכטע ווארדען, וואלמע ער גע- גיעט אינעם יודישען פערטייגע אדער פארשטאנד דער געמינדע ווערען, אלס מאן אירן אינמאל ער- זוכט, וואו דער שפיטצע איינע, איראדאטישען אליאנץ פיר דייטשלאנד צו טרעטען ערקלערעט ער אפפער זיינע פאלק אונד איינעטערלישע טהע- טיקאטן גור דען אינמערסטען דעם דייטשע פא- טעריאלאג וויסען צו וואלגען. עווארד לאסקער האט עס אלזא פערשטעהט מיט זינער גראסען גע- לעהראכטיקייט אונד בערעזאכטיקט אונטער וועגן איינענען גלייבענס-געזאסען צו געבענען - ער זוכטע דען גלייאנע נאך אונטען אים פארלאמענט, אים גראסען דייטשען רייכע - אונד געראדע דיא האט ער דיא שרייכעסען קרענקענען געליכטען, זאן דאס ער זעלעטען זיך ענטשליעסען מיטען דען דייטשעם פארעטראג, וואו דאס ער זאן לאנגע יאר- קעמפסט פאלקראפטען ענטשליעס אונד ענטשליעס, פיר אלע צייטען צו פערלאסקען!

דיא איינעקלערטען ווען האבען אלזא, איר- מער אונד ענטאמט ווערליך פיעל פעהלער, דיעזען בעדייטונג זעהר וויכטיגעווערע ווערע, וואו מיססען

פאללעטאן.

אונזערע צייט.

(11 טע פארשעטונג.)

מיך וואנערט עס גור (זאנטע דיא טופטע צום דאקטאר וויסען) דאס מאטהעליע איינען בייגעליבען, וואו זאן אן אירער געהע דולדעט!

מאטהעליע אבער וואלעט אן דיעזעס טינקטע קיינען שערין פערשעהען אונד אנטהארפעטע זעהר לעבחהפט: דיא האפט מיך מיסעשטאנדען, מאס! אונד עס זאל. גע מיך רעכט וועה טהון וועגן איר הער דאקטאר מאנדל מיך מיסעשטאנדען העפט איר האבע יא מיך קיינעס ווארט פאן אירעל געשפראכען. אים גענעטערלי: אן דיע. זעם פערעהעלטניס שיינט מיך דיא ארמע עס מ א דיא ערקלערט נאכער צו זיין איר פערליך צו הערען ווען דיערהאשוואו יא, זיין שטערט אונס ע ר עטען.

איר דאסען ביא דען בעשטיסטען קיינען, אים וועלכען זייטמאנד העריסטענען וואלן, אן איינע פערזאנלעך דער פערשידענעסען מענשען. דיא וויך גלייכהייט אונד ער- ליכקייט דער אנטוואונגען פאן עררע, פלליכט אונד דען האכסטען ווינגען ענטשעטעט. איר האבע דאס צוואן נאך גיע אים לעבען געזעהן אונד איינעטליך אירן נאך גיע בעשיינען געלעזען: אבער עס איזט איינע פערזאנלעך אים גייסטע, וועלכע אלע אונזערע ריכטער פארטראפטע. דיעזע מיססען, אן וואו אירער העלדען אונד רעווענען אן דיעזעס וועג האנדעלן לאסקען אונד דיעזע פערזאנלעך אים גייסטע זיין איר טראס פארטאנען זיין זאנטע קאנ- טען וואו אבער דיעזע ריכטונג ניכט לאבען אונד ניכט וויינען.

פירט פאן קראשי פארדיעט היינריך מיט ליכטען געקעיינען איר, דיא מאטהעליע איינעם בעשטערע צו בע- לערען, אלס ער אבער אונטערהאלדן לאנגע שוועג אונד דאסן בענייסטערס אן זיינעם וועגן זען מאטהעליע שפראך, ביאך דיא דאס געשפראך אב, ווארדע אבער באלד עבען זאן ערנסט, וואו דיא ביינען וועגען לייכט, זאן דאס אן דיע. זעם אבער אירן יעדער דאזא קאם, איינען טהייל וויינער לעבענס, אונטערליע אים בעסטען צו געבען.

וואו דאס ביא זאן אללעמייען געשפראכען צו גע- שעהען פלענעט, דאכטע היינריך ביא דען ווארטען דער אב- דיעזען צונעכט אן ז י ז ע ל ב ס ס, אונד דיא בע- דייטונג, וועלכע וואלט גרונדזעצע פיר אירן האבען קאנ- טען. אונד צום ערסטען מאלע, וויסערע ער זיך וועדער אן מאטהעליעס געהע געוואנט האכסטע, שטעללעט ער זיך הי- טע איר דעם היינעוועג פלאצאלעך פיר פראגע נאך דער צו ק ו ר א ט -

ער וואו וואו אים טרויעט ביז צום שטארטוועלדען געקאכטען הייך בליבע ער שעהען אונד בליקטע מיט ליכטענען איינען צום הייסעלע עספאר, וואו אירן טרויעקע גער שפראכעט ער בידע הענדע, אים אונד זעה האריבאר גענוג, דאס דער וועכטע אן דער געכטען עקע מיסטריו- איש שעהען בליבע:

איר בליבע דיר יא, וואו אונס גיע פיר מאנדלך היילע, דאס מאן ליכען קאנן, מאטהעליע קאנט הערצאב- געלט, וואו ליכעטע מיך איר אין ביינען!

דאן ווארדען זיך היינריך ראש וויך דאס טראך דעם טרויערזאנען צו, אונטער ענטשען ביינען ער נאך שטונ- דענאלד, דיא אונזערע צו פערשיינען זוכטע, וואו זיין ווי-

גער בעשטיסטע האכסטע, עס דולדעטע אירן ניכט אן דער אללע, וואו נאך איינעלע פערשיפעטע שטאטעווענענדי אונד ניסטריויען ליכען, עס פאליע איינארישע אים פארא- בערענען בעוועגונגען, וואו אונטערליען אירן פיעל פאלק פערשולונגען וועגע היינך, ער וועלכטע ניכט פיער וואיסטע, וואו ער זיך בעפאה, אונד האבל לאבער, האבל ערבעלך ערנסטהאט דאזיין אכטען מיסטע, אונד ער ניכט זיין דאס געניש גערישע, אים וועגן נאך איינעם בעסטע בעליכטענען וועגע געוואן, ער אללעליע וועג וועלכסט בערעדישען ווערען: אבער ער מער זיך זיין ערענעסע בלוט בעוועגונגען, דעספאן שטראהלענדע שיען פאר אונד אירן בילד אייז, דאס אירן נון שאן זיין איינע שטונדע אונטערעכט האכסטע קאנע דאס ער עס ביהודען הייסליך צו קענענען פערמאכטען יעשעס איר איינמאל שטארק עס פאר אונד, אירן וואנערע דעם צווייטען געזיכ- טען, אירן גליקעווערענעס ווערען דער צוקונפט!

אן איינעם קיינען, אינפאך איינעשטאטעטען שפירע, פיערע זאכען צוויי ליכע אן איינעם שיעס אונד פיער דער פערשענען ענטהאלטען, וועגען אלעס, וועלכע שאן יעשעס אן היינעס שפירעוועסער ליכטענען אונד אבער, עסען וואו אונטערהאלטען דאס וועג פאר פלי- דערט: יא האכסטע עבען אן איינעם ביזט געלעזען אונד פלעגענאר בעוויסען זיך היינריך - דער מאנ וואו געט- ללע היינריך - איינע שטעללע פיר מאטהעליע פערשענען. ליכער צו מאנען - דיא פירא וואו געטליך מאטהעליע זאן הייסליכע אריבען נאמס דאס בילד, אן דאס היינריך, דער זיך פאן דיעזעס א ב ע ל ב ע ז פ א ש פ א י א וואיסטע שפירעט שטענען בליבע אונד זיך - דיא איר